

Kůly na krasových plošinách v CHKO Moravský kras

Když se vydáte poznávat krásy Moravského krasu, jistě neuniknou vaší pozornosti jeden metr vysoké kůly na polích, které jsou označeny ve vrchní části reflexní barvou, aby byly opravdu nepřehlédnutelné. Proč jsou kůly takovým způsobem rozmístěny a co to vlastně znamená?

Za záhadou kůlů stojí Správa Chráněné krajinné oblasti Moravský kras. Kůly na polích vyznačují I. zónu chráněné krajinné oblasti, kde dochází postupně ke změnám hospodaření. V minulém roce došlo ke geodetickému zaměření první zóny a označení vymezeného území kůly. Na podzim 2019 proběhlo zatravnění prvních 40 ha orné půdy.

V dubnu 2019 byla nově vyhlášena CHKO Moravský kras a s tím spojená změna zonace. CHKO Moravský kras byla druhým nejstarším chráněným územím v České republice a bylo třeba přizpůsobit ochranu této unikátní krasové oblasti současným poznatkům a potřebám ochrany přírody.

Území chráněných krajinných oblastí je rozděleno do čtyř zón, podle toho, co se na daném území nachází a podle potřeb ochrany. První zóna představuje nejpřísnější stupeň ochrany a vymezuje se tam, kde je unikátní nebo nejvíce zachovaná příroda. V případě Moravského krasu se také jedná o území, které se nachází nad jeskyněmi nebo kolem závrťů (prohlubně většinou miskovitého tvaru, které můžete na polích vidět jako malou oázu zeleně, a které jsou přímým spojením povrchu s krasovým podzemím).

Před změnou zonace bylo území nad jeskyněmi nedostatečně chráněno před splachy a průsaky hnojiv a pesticidních látek z polí. Část území byla intenzivně obhospodařována a to mělo negativní vliv na krasové prostředí, které je velmi citlivé na znečištění. Krasového prostředí, jehož nedílnou součástí jsou krasové podzemní vody, je domovem pro různé druhy živočichů a slouží jako zdroj pitné vody.

Kromě ornice, se do podzemních vod dostávají vysoké koncentrace dusičnanů, které ve skapových vodách (to je voda, která kape z krápníků v jeskyních) překračují až 4x limity pro pitnou vodu pro dospělé a až 11 x pro kojence. Když porovnáme koncentrace dusičnanů pod dlouhodobě zatravněnou půdou, dostaneme se na hodnoty, které splňují limity pro pitnou vodu. Pod ornou půdou byly ve skapových vodách naměřeny koncentrace některých pesticidů, které překračují limity pro pitnou vodu (v některých případech i několikanásobně). Do budoucna je velmi důležité ochránit pitnou vodu před znečištěním dusičnany a pesticidními látkami. Dokonce i ve vodách z vrtů se začínají objevovat pesticidní látky a jejich metabolity, které se velmi těžko z vod odstraňují a jsou nebezpečné pro lidský organismus.

Odběr skapových vod v Harbešské jeskyni.

Odběr skapových vod v Amatérské jeskyni.

Vymezením I. zóny nad jeskyněmi (jedná se o 100 m od okraje jeskyně na každou stranu a 30 m kolem závrťů) budou, podle studie České geologické služby, jeskyně chráněny před znečištěním. K dalším podkladům patří vědecké studie Karlovy univerzity, Mendelovy univerzity v Brně aj. Aby hospodáři věděli, kde se nachází I. zóna, dohodli jsme se s nimi, geodeticky ji zaměřili a označili kůly. Vyznačení je

pro zemědělce důležité, aby věděli, kde nemohou hnojit, používat pesticidy a hospodařit způsobem vyžadující intenzivní technologie (zakázáno zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny).

Vyznačení I. zóny kůly na Harbešské plošině.

Vzhledem k omezení hospodaření v I. zóně se Správa CHKO Moravský kras dohodla s většinou zemědělců, že nejlepší způsob, jak hospodařit na orné půdě v I. zóně, bude její zatravnění travní směsí, která patří na toto území a na jejíž nákup AOPK ČR - Správa CHKO Moravský kras přispěje. Dále zemědělci mohou zažádat o újmu za vyloučení hospodaření na orné půdě, aby jim byla kompenzována ztráta, která vznikne, když místo orné půdy budou mít louku.

Jsme přesvědčeni, že zatravnění 116 ha orné půdy v rámci celé chráněné krajinné oblasti, neovlivní významně produkci zemědělských plodin, ale naopak přispěje k ochraně vod, zadržování vody v krajině, jejímu rozčlenění a zvýšení výskytu polních ptáků, různého hmyzu a hlavně motýlů. Znamená to, že v krajině bude více úkrytů pro zvěř, zabrání se erozi z polí a půda bude postupně očištěna od pesticidních látek a jejich reziduí, které mají negativní vliv na organismy žijící v půdě a v jeskyních.

Zatravnění orné půdy v I. zóně u Šošůvky.

Správa CHKO Moravský kras děkuje všem zemědělcům, kteří spolupracují při zatravnění I. zóny. Naším velkým přáním je, abychom v I. zóně neměli řepku či kukuřici, ale louku, která bude oázou pro různé druhy rostlin a živočichů. Važme si krásné přírody, kterou máme v blízkosti našich domovů a zkusme zanechat dětem pěkné prostředí a neznečištěnou vodu a zdevastovanou zemědělskou krajinu bez života.